

**KUNGÄLVS
KOMMUN**

Minskad kemikalieexponering i förskoleverksamheten

Plan

Diarie-/dokumentnummer: KS2021/1878

Beslut: 2023-03-22 Kommunstyrelsen § 66/2023

Beredande politiskt organ: Utskottet för bildning och lärande

Giltighetstid: 2027-12-31

Dokumentansvarig: Verksamhetschef förskola

Senast uppdaterad av: Kajsa Danesjö

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Relation till andra styrdokument	3
3. Syfte	3
4. Mål och viljeinriktning	4
5. Varför ska vi arbeta för giffria förskolor?	4
6. Åtgärder	4
7. För vem är planen?	5
8. Levandegöra	5
9. Uppföljning	5

1. Inledning

Barn är särskilt känsliga för kemikalier och miljögifter, dels för att deras kroppar ej är färdigutvecklade, dels för att exponeringen i genomsnitt per kilo kroppsvikt blir högre än hos en vuxen. Barn utforskar också omgivningen genom att smaka och känna på saker samt har en tunnare och mer ömtålig hud. Att minska mängden farliga kemikalier är viktigt utifrån risken för den så kallade "cocktaileffekten", som innebär att även om varje enskilt ämne inte överstiger tillåtna gränsvärden så kan de tillsammans få en större effekt.

Många barn vistas en stor del av sina tidiga levnadsår i förskolan. Att minska exponeringen för kemikalier i förskolan är därför en viktig åtgärd som behöver prioriteras.

För att minska kemikaliexponeringen i förskolan krävs åtgärder både på kort och lång sikt. Detta dokumentets primära syfte är att öka medvetenheten hos berörda parter och därmed minska kemikalieexponeringen i förskolorna i Kungälv kommun.

2. Relation till andra styrdokument

Att barnen erbjuds en god miljö i förskolan fastställs i skollagen (skollagen 2010:800 kap. 8 § 8).

Planen har koppling till riktlinje för ny-, om- och tillbyggnation av förskolor i Kungälv kommun där det anges att giffria material i största möjliga mån ska användas vid byggnation och inredning utav förskolor.

Planen utgår från Naturskyddsföreningens rapport om en giffri förskola.

Planen förhåller sig till det fjärde av de globala målen i Agenda 2030 God utbildning för alla och specifikt delmål 4.2 lika tillgång till förskola av god kvalitet samt 4.A skapa inkluderade och trygga utbildningsmiljöer.

Koppling finns även till det tolfte målet i Agenda 2030: hållbar konsumtion och produktion och delmål 12.4 ansvarsfull hantering av kemikalier av avfall. Delmålet beskriver att för att uppnå miljövänlig hantering av kemikalier behöver utsläppet av dem i luft, vatten och mark avsevärt minimeras i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljö.

3. Syfte

Genom att uppmärksamma problemen som finns med att barn utsätts för farliga kemikalier i sin vardag ökas medvetenheten och bättre val kan göras.

Syftet är att minska kemikalieexponeringen för barn i Kungälv förskoleverksamheter. Eftersom växande barn är särskilt sårbara för exponering av gifter måste försiktighetsprincipen tillämpas för att minska deras exponering så mycket som möjligt.

4. Mål och viljeinriktning

Kungälv kommunens mål och viljeinriktning är att kommunens förskolor ska vara giffria.

5. Varför ska vi arbeta för giffria förskolor?

Barn är extra känsliga för exponering av gifter

Barn är, eftersom de är små samt växer och utvecklas, extra känsliga för exponering av farliga kemikalier som exempelvis hormonstörande ämnen. Barn äter mer och andas snabbare än en vuxen i förhållande till sin kroppsvikt. Barn utsätts därför för skadliga ämnen i högre koncentrationer än vuxna och är mer känsliga eftersom de inte är färdigutvecklade. De upptäcker dessutom världen genom att smaka och slicka på föremål vilket gör att de lättare får i sig kemikalier från leksaker och damm. Kemiska ämnen som i låga halter inte är skadliga var för sig kan, när de samverkar med andra ämnen, ge negativa effekter. Denna samverkan kallas för "cocktaileffekten" och är en anledning till att mängden kemikalier i vardagen bör minska.

Nationella rekommendationer

Planen utgår från det nationella miljö kvalitetsmålet Giffri miljö. Frågan är aktuell och bland andra Kemikalieinspektionen, som är en statlig myndighet under Klimat- och näringslivsdepartementet arbetar med frågan nationellt.

Under 2013 startade Naturskyddsföreningen projektet Operation giffri förskola som har uppmärksammats mycket i media. Naturskyddsföreningen rekommenderar samtliga kommuner att anta ett handlingsprogram för en giffri vardag, där kartläggning och avgiftning av förskolor ges högsta prioritet.

6. Åtgärder

Naturskyddsföreningen har inventerat 129 förskoleavdelningar runt om i landet. Resultatet visade att många områden i förskolemiljön behövde förbättras för att minska förekomsten av miljögifter.

Vad menas med gifter?

Med gifter avses de ämnen som klassificeras som utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen av Kemikalieinspektionen. Utfasningsämnena är i de allra flesta fall ämnen med särskilt allvarliga egenskaper som till exempel cancerframkallande, mutagena och hormonstörande. De prioriterade riskminskningsämnena anses inte lika farliga som utfasningsämnena men har farliga

egenskaper som till exempel giftiga, allergiframkallande eller miljöfarliga för vattenmiljö.

Åtgärder i Kungälv kommun

Arbetet med att skapa giffria förskolor är långsiktigt och respektive förskola behöver se över sina utvecklingsområden. Nedan presenteras exempel på åtgärder som Kungälv kommunens förskolor kan behöva jobba med.

- Kortsiktiga åtgärder: kan handla om att rensa bort saker, köpa in bättre varor eller förändra rutiner. Gäller både den fysiska miljön på förskolan som rutiner i kök och lokalvård.
- Långsiktiga åtgärder: åtgärder som är förenade med större kostnader såsom att byta ut inredning eller göra ombyggnationer. Planen för minskad kemikaliexponering i förskolan ska tas i beaktning vid nybyggnation.

7. För vem är planen?

Planen gäller för alla kommunala förskolor i Kungälv kommun.

Arbetet med giffria förskolor är kommunövergripande eftersom olika funktioner behöver samarbeta. Verksamhetschef för förskolan ansvarar tillsammans med upphandlingsenheten, fastighetsenheterna samt enheter för måltidsservice och lokalvård att planen efterföljs.

8. Levandegöra

Planen publiceras på kommunens hemsida och förmedlas till rektorer och enhetschefer på berörda enheter.

9. Uppföljning

Planens revideras vid behov eller då styrdokument ska revideras enligt policy för styrdokument (KS2019/1577).